

קארגובה Kargowa

קארגובה (בגרמנית: Unruhstadt) היא עיר על נהר האובז'יצה, באיזור ז'ילונה גורה, 41 קילומטר צפונית-מזרחית לז'ילונה גורה. במחצית השנייה של המאה ה-18 העיר חוותה התפתחות מואצת, בייחוד בתחום ייצור הבדים והטקסטיל ובישול הבירה.

אין אנו יודעים מתי היהודים הופיעו בקארגובה, הנמצאת בגבול שלזיה וויילקופולסקה; התיארוך המקובל הוא לאחר שנת 1655. בתום חלוקת פולין השנייה ב-1739, העיר נמצאה תחת שליטת פרוסיה. אוכלוסיית העיר מנתה 1155 נוצרים ו-323 יהודים. *בתיאור דרום פרוסיה ובתיאור פרוסיה המזרחית החדשה* משנת 1797 מצוי קטע אודות יהודי קארגובה, שממנו נובע כי הופעתם הייתה "כיאה לבני אנוש", זאת אומרת כי התלבשו כשאר תושבי העיר, וכי לרשותם עמד בית כנסת. בראשית המאה ה-19 מרביתם עסקו במסחר, בעיקר בבדים, שנסחרו מאור יותר בשווקי רוסיה.

ב-1835 בקארגובה נמצאו 74 יהודים שהתאזרחו, על 89 ילדים חלה חובת למוד בית-ספרי, שנתקיימה בבית הספר היסודי מטעם הקהילה היהודית.

בדצמבר 1841 שריפה כילתה בתי יהודים רבים, וגם את בית הכנסת. הקהילה היהודית שמנתה למעלה מ-400 נפש אירגנה התרמה לבניית בית כנסת חדש, דבר שהתממש ב-1842. ב-1888 הקהילה שיפצה את בית הכנסת וערכה שינויים במבנהו. צורתו שונתה לניאו-רומית. בחזית המבנה נבנה קישוט של שני מגדלים בעלי גג שטוח, אולם המבנה המרכזי שמר על צורת האולם שלו. החלונות היו מקושטים.

בראשית המאה העשרים בעיר נותרו 69 יהודים בלבד. הדבר נגרם מהגירת היהודים למרכזי יישוב גדולים אחרים במערב, בעיקר לברלין. בשנת עלייתם של הנאצים לשלטון בגרמניה (1933) חיו בקארגובה 1733 תושבים, בתוכם 36 יהודים בלבד. ב-1936, תחת לחצם של הנאצים, הקהילה היהודית אולצה למכור את בית הכנסת לנגר המקומי בשם אאוראס. הבעלים החדש ייעד את המבנה למחסן עצים, מה ששמר עליו בפני ההרס במהלך "ליחל הבדולח" (9-10.11.1938). לאחר 1945 הבניין יועד לדירות מגורים. שינוי המבנה האחרון משנות ה-80

של המאה העשרים מחקה את סימני בית הכנסת האחרונים. היום זהו מבנה בעל צורה של משושה, ורק אלמנטים מועטים בכתלו המזרחי מזכירים על ייעודו הראשוני.

בית העלמין היהודי נמצא כ-2 קילומטר מזרחית ממרכז קארגובה, בצדו הימני של הכביש המחוזי מס' 314, המוביל בכיוון וולשטין. הוא ממוקם על תל מעוייר, המהווה חלק משרידי עיר מימי הביניים המקדמים. תאריך הקמתו של בית העלמין איננו ידוע, אולם הריסתו לחה ב-1944 וב-1945, כאשר הגרמנים קיבלו החלטה להשתמש בו כבנקודת הגנה מפני הצבא האדום המתקרב. למרות זאת, עוד במהלך שנות ה-70 של המאה העשרים עוד נמצאו בשטח בית העלמין מצבות רבות. בימינו הן ברובן המוחלט הרובות, ובשנת 2021 היו כאן רק מספר שברי מצבות ושני קברים.